

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**OTHELLO OYUNUNDAKİ "IAGO" KARAKTERİ,
MACBETH OYUNUNDAKİ "MACBETH"
KARAKTERİ VE KRAL LEAR OYUNUNDAKİ
"EDMUND" KARAKTERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI, KARAKTERLERİN
AYRIŞMASI, ÇAKIŞMASI, BENZER YANLARI VE
SONLARININ ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

MEHMET DEBBAĞ

İSTANBUL, 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OTHELLO OYUNUNDAKİ "IAGO" KARAKTERİ,
MACBETH OYUNUNDAKİ "MACBETH"
KARAKTERİ VE KRAL LEAR OYUNUNDAKİ
"EDMUND" KARAKTERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI, KARAKTERLERİN
AYRIŞMASI, ÇAKIŞMASI, BENZER YANLARI VE
SONLARININ ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

MEHMET DEBBAĞ

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ALİ DÜŞENKALKAR

İSTANBUL, 2016

ÖZET

OTHELLO OYUNUNDAKİ "IAGO" KARAKTERİ, MACBETH OYUNUNDAKİ "MACBETH" KARAKTERİ VE KRAL LEAR OYUNUNDAKİ "EDMUND" KARAKTERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI, KARAKTERLERİN AYRIŞMASI, ÇAKIŞMASI, BENZER YANLARI VE SONLARININ İNCELENMESİ

Mehmet Debbâğ

İleri Oyunculuk Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Ali Düşenkalkar

Nisan 2016, 26 sayfa

Bu tez, Shakespeare'in ünlü tragedyaları Othello, Macbeth ve Kral Lear'daki Iago, Macbeth ve Edmund karakterlerinin yaşadıklarından ve çevresel şartlardan dolayı düştükleri durumlardan kaynaklı duydukları hırs ve bu hırsın onlara ve çevrelerine yarattığı etkileri anlatır. Iago, Macbeth ve Edmund oyunların kötü karakterleri olarak gözükseler de kendi içlerindeki mantık ve düşünce yapısı onları kendi içlerinde tutarlı kılar.

Anahtar Kelimeler: Othello, Iago, Kral Lear, Edmund, Macbeth, Shakespeare

ABSTRACT

COMPARISON OF THE CHARACTERS IAGO IN OTHELLO, MACBETH IN MACBETH AND EDMUND IN KING LEAR ACCORDING TO THEIR ENDING, SIMILARITY AND DISSOLUTION

Mehmet Debbag

Advanced Acting Program Thesis Supervisor: Lecturer Ali Düşenkalkar

April 2016, 26 Pages

In this thesis, The characters in Shakespeare's famous tragedies Iago in Othello, Macbeth in Macbeth and Edmund in King Lear are examined according to their ambition and the environmental effects on them. Although Iago in Othello, Macbeth in Macbeth and Edmund in King Lear seems to be the bad characters in these plays, it can be said that all have legitimate way of thoughts.

Keywords: Othello, Iago, King Lear, Edmund, Macbeth, Shakespeare

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. WILLIAM SHAKESPEARE'İN HAYATI VE TİYATROYA BAKIŞI ...	2
2.1 HAYATI.....	2
2.2 WILLIAM SHAKESPEARE'İN ESERLERİ.....	4
2.3 WILLIAM SHAKESPEARE'İN SANAT YAŞAMI	5
2.4 WILLIAM SHAKESPEARE TİYATRO TARZI	5
3. YAZARIN DÖNEMİ	7
3.1 ELIZABETH DÖNEMİ - (7 Eylül 1533 – 24 Mart 1603)	7
3.1.1 Elizabeth Dönemi'nde Sanat	10
3.1.2 Elizabeth Dönemi'nde Tiyatro	12
4. EDEBİ TAHLİL	14
4.1 OYUNUN ÖZETİ	14
4.1.1 Othello Özeti	14
4.1.2 Kral Lear.....	17
4.1.3 Macbeth Özeti.....	18
4.2 OYUNUN İDEASI	20
4.2.1 Othello	20
4.2.2 Kral Lear.....	20
4.2.3 Macbeth.....	20
4.3 OYUNUN KONUSU	20
4.3.1 Othello	20
4.3.2 Kral Lear.....	21
4.3.3 Macbeth.....	21
4.4 OYUNUN TÜRÜ.....	21
4.4.1 Othello	21
4.4.2 Kral Lear.....	21
4.4.3 Macbeth.....	21
4.5 ANA ÇATIŞMA	21
4.5.1 Othello	21
4.5.2 Kral Lear.....	21
4.5.3 Macbeth.....	21
5. KARAKTER ANALİZİ.....	22
5.1 IAGO	22
5.2 EDMUND.....	23
5.3 MACBETH.....	24
6. SONUÇ	26
KAYNAKÇA	27

1. GİRİŞ

Tiyatro tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar eski ve köklüdür. Dyonisos şenliklerinde yapılan hayatı taklit eden kutlamalarda başladığı söylenir. İnsanlığa duyguları yaşatmanın yeni bir yolu oldu tiyatro. İnsanlığa katkısı kadar verdiği zarar da tartışıldı yıllarca.

Shakespeare ile tiyatro farklı bir konuma ulaştı. Yazdığı her oyun için bir hikayeden alıntıdır ya da esinlenmiştir denilse de, unutulmaya yüz tutmuş o hikayeleri ya da efsaneleri öyle güzel harmanlayıp yazmıştır ki sadece tiyatroya değil, sanatın her dalında etki yarattı.

İnsan kavramını ve duyguları o kadar evrensel işledi ki, yapıtları sadece birer oyun değil felsefe ve psikolojik birer vaka barındırıyor. Bu kavramda incelediğimizde ise oyunlarını sayfalarca anlatmak da mümkün, tek cümle ile özetlemek de.

Örneğin bu tezde bahsi geçen oyunlardan, Othello kıskançlığın, Macbeth hırsın, Kral Lear ise saflığın oyunudur. Othello'da kıskançlık duygusunun bir insanı ne denli kör edebileceğini, Macbeth'te politik güce dair hırsın bir insanı ne kadar değiştireceğini ve Kral Lear'da ise saflık derecede iyiliğin bir insanı ne duruma sokacağını göreceğiz.

Bu oyunların evrensel ve eskimemesinin en büyük sebebi duygulara dokunmasıdır. İnsanoğlu olduğu sürece duygular olacaktır. Duygular oldukça bu eserler değerini koruyacaktır.

2. WILLIAM SHAKESPEARE'İN HAYATI VE TİYATROYA BAKIŞI

2.1 HAYATI

Ünlü İngiliz sahne şairi olan William Shakespeare, dünya üzerinde yaşamış en büyük tiyatro yazarlarından biridir ve aynı zamanda modern dramın da kurucusu sayılır. Ünlü yazar, eserleriyle olduğu kadar hayatıyla da iz bırakmış ve kendinden yüzyıllardır bahsettirmiştir.

“Shakespeare hakkında yazılı kaynaklara dayanan sağlam bilgilerin olmaması, eserlerinin bazılarının yayınlanmaması ve eserlerinin yazılma tarihlerine yönelik eksik bilgilerin olması kendisi hakkında birçok söylentiye sebep olmuştur. Shakespeare'in varlığı, eserlerinin gerçekliği bir efsane olarak günümüzde dahi hala sorgulanmaktadır. Söylentilere göre Shakespeare'in eserlerinin, ünlü fikir adamı Francis Bacon yada başka asilzadeler tarafından yazıldığı ama Shakespeare'in adının kullanıldığı ifade edilmiş olup hiçbiri kanıtlanamamıştır. Doğru olan tek şey, Shakespeare'in bir aktör olarak yaşadığıdır.”

Çiftçi olan babası 1550 yıllarında Stradford kasabasına yerleşerek, bakkallık yaparak geçimini sağladı. Daha sonra ise şehrin belediye başkanlığı görevine geldi.

Shakespeare'in annesi ise, varlıklı bir aileden gelmekteydi. Shakespeare, Alenin üçüncü çocuğu olarak 23 Nisan tarihinde Stradford-on-Avon'da dünyaya geldi. Kasabanın ilkokuluna giden William Shakespeare, okul hayatında pek başarılı olamadı. Babasının dükkanında çalıştı. Gençlik döneminde kasap çırağı yaptığı da söylenir. 26 yaşındaki bir köylü kızıyla evlenerek 3 çocuk sahibi oldu. Ancak ikizlerden erkek olanı 11 yaşındayken hayatını kaybetti.

Shakespeare, aradan birkaç sene geçtikten sonra Parlamento'daki üst düzey yetkilisi ile arasında çıkan bir anlaşmazlık yüzünden ailesini terketti. 1592 yılına kadar aktörlük yaptığı söylenmektedir.

İlk şiir kitabı 1593 yılında "Venüs'le Adonis", 1594 yılında "Lucrecia'nın Kaçırılışı" ve 1609 yılında da "Soneler" adlı şiir kitapları yayımlandı. Bu şiirler heyecanlı, coşkulu bir dil ve üslup kullanılarak "yakışıklı bir delikanlı ile esmer güzel bir kadın" için yazılmıştır.

Londra'daki tiyatro 1574 yılında Kraliçe Elizabeth'in izniyle kuruldu. İlk tiyatro da, marangoz olan ancak oyunculuğa ilgisi olan James Burbage tarafından 1576 yılında yapıldı ve bu yapıya "The Theatre" (Tiyatro) adını verdi. Bu yapı sonraki yıllarda öğrencileri tarafından yıkılarak "Globe Theatre" (Dünya Tiyatrosu) adını verdikleri yeni yapıyı kurdular. Bu yıla kadar tiyatro oyunları için han avluları kullanılırdı.

Shakespeare'in aktörlüğe Leicester Beyi'nin oyuncuları arasında başladığı söylenir. O yıllarda tiyatro yapanlar, ya kral ve kraliçenin ya da saray soylularından birinin himayesi altında yaşayabilirdi. 1581 yılında çıkan bir kararla, oyunların ilk önce saray mensupları önünde oynanmasına karar verildi. Bu kararın ardından, Shakespeare'in eserleri önce saray mensupları tarafından seyredildi. 1600'lü yıllarda büyük eserler yazmaya başlayan Shakespeare için bu dönem en verimli ve zengin dönemdir. Elizabeth'in 1603 yılında ölmesinin ardından tahta I. James geçmiş, 'Globe Tiyatrosu sanatçıları' "Kralın Oyuncuları" ismi altında kendi himayesine almıştır. Shakespeare de onda bir hissedarı olduğu bu oluşumda epey para kazanarak, doğduğu şehir olan Stradford'da geniş araziler satın aldı. Shakespeare son yıllarını Stradford'da geçirdi ve söylentiye göre fazla içki yüzünden hastalanarak, 52 yaşında doğum günü olan 23 Nisan günü öldü.

2.2 WILLIAM SHAKESPEARE'İN ESERLERİ

Gelmiş geçmiş en iyi tiyatro yazarlarından William Shakespeare yazmış olduğu 154 sonenin yanında kullandığı olağanüstü ve yoğun üslubu ile fark yaratmıştır. Hatta bu sebeptendir ki oyunlarına “Şiirsel Dramalar” bile dendiği söylenmektedir. Oyunlarındaki karakterlere ve olaylara yaklaşımındaki derinlik ve yelpaze Shakespeare'in sadece şiirsel olarak yaklaşmadığının bir göstergesidir. Shakespeare, toplumdaki ahlaki çöküntüyü ve etik değerleri incelerken, naifliği ve vahşeti, komik olayları ve ciddi olayları anlatırken, gündelik yaşanan durumlardan sıradışı durumlara rahat bir şekilde geçiş yapabilmiş, sınıf farketmeksizin bütün tiplerini ortaya çıkarmayı başarmıştır. Olaylara büyük resimden bakarak insanoğlunun tutum ve durumlarından ziyade “yaşamın yaratıcı olan doğayı” sergilemeye çabalamıştır. Bunu yaparken insanoğlunun doğasını çeşitli yanlarını ele alarak anlatmış olsa bile, özünde insan yaşamını bir bütün olarak ele almış ve onu yüceltmıştır. Shakespeare oyunlarında siyasal konulara değinmekle kalmayıp, komedi unsurlarını ekleyerek insanoğlunun kusurlarını ortaya çıkarmış ve bunu gerçekten farklı ve güzel bir mizah ile gözler önüne sermiştir.

Shakespeare'nin eserlerinden bazılarında bahsetmek gerekirse, ‘Venüs ile Adonis’ (1593) (ilk uzun şiiri), ‘Lucretia'nın Kaçırılışı’ (1594) ‘Henry IV’ (1590-1592), ‘Richard'ın Faciası’ (1596) ve ‘Henry V’te (1598) kral iktidarının sorunsalı işlenmiştir. ‘Bir Yaz Gecesi Rüyası’ (1595), ‘Kuru Gürültü’ (1598), ‘Beğendiğiniz Gibi’ (1599), ‘On ikinci Gece’ (1600-1601), ‘İyi İten Her Şey İyidir’ (1602) ‘Venedik Taciri’ (1596) ‘Kısasa Kısas’ (1604) ‘Romeo ile Jülyet’ (1594-1595), ‘Jül Sezar’ (1599), ‘Hamlet’ (1600), ‘Othello’ (1604), ‘Macbeth’ (1605), ‘Kral Lear’ (1606), ‘Coriolanus’ (1607).

2.3 WILLIAM SHAKESPEARE'İN SANAT YAŞAMI

Shakespeare eserlerinde insan psikolojisi, felsefe, hukuk, siyaset, sosyoloji, toplum bilgisi, biyoloji, felsefe gibi bir çok konuya yer vermiştir. Fikirler kadar duygulara da önem vererek, bunu en güzel örneklerini de hem manzum tiyatrolarında hem de nesirle yazdıklarında göstermiştir. Dönemine uygun etraflı ve derin hükümler kullanır. Shakesperare, her zaman iyinin tarafını tutar ve onun kazanmasını sağlar. Olay ve konu ile ilgili düşünceleri nettir. Karakterleri birininden ayrı tutar ve bizlerin karşısına net bir şekilde çıkmasını sağlar.

Shakespeare, eserlerinde son derece gerçek kişiler kullanmıştır. Duygusal geçişi çok fazla olan kişiler arasında hasta ruhlara, coşkun mizaçlı karakterlere ve yoğun romantiklere de rastlanmaktadır. Bu nedenle insan ruhunun derinliklerine inmiş bir yazardır. Klasik Yunan tiyatrosundan ayrılma konusunun, Shakespeare'den önce başladığını söylemek pek de yanlış olmaz. Shakespeare, bu ilkelerden sadece modern dramının kurucusu olacak kadar ayrılmıştır.

2.4 WILLIAM SHAKESPEARE TİYATRO TARZI

Shakespeare, sanat hayatının ilk yıllarında dekor kullanmaktan ziyade kostümleri ön planda tutarak, abartılı ve gösterişli kostümler kullanıyordu. Daha sonra tarzını biraz değiştirmiş ve hem kostümde hem dekorda abartılı tarza önem vermeye başlamıştır. Shakespeare oyunlarında yaşadığı dönemi ve tarihi yansıtan kendine ve o döneme ait bir oyun mekanizması kullanırdı. Oyunları, tempoesy yüksek ve bol aksiyonlu oyunlar olup; kısa bölümler ile oyunun yavaşlayan yerlerinde araya girerek belirli konulara değininilir, sahne ve seyircinin oyunun birer parçası olması sağlanarak izleyiciyi kendini oyuna kaptırmasını sağlar. Shakespeare en çok eleştiriyi de oyunlarında komedi ve trajediyi bir arada kullandığı için alıyordu. Ayrıca yazdığı ve sahnelediği birçok oyunda genelde mekan olarak İtalya'yı seçiyordu. Zorunda kalmadıkça İngiltere'yi seçmiyordu. Shakespeare'in İtalya'yı hiç ziyaret etmediği ve bulunmadığı söylenir. Mükemmel bir hayal gücüne sahip olan Shakespeare, oyunlarının geçtiği yerleri hiç görmemiş olmasına rağmen, o yerlerde bir hayat

sürmüş gibi o yerlerde yaşadıklarını anlatabiliyor. Shakespeare karakterlerini görev sahibi ve üst sınıf olarak belirtebileceğimiz soylu kişilerden seçiyor. Karakterleri iki uç noktada konumlandırıyor. İyi olanlar son derece iyi, kötü olanlar ise saf kötü olarak ortaya çıkıyor. İki uç arası pek görünmüyor. Bundan dolayı oyunlardaki karakterler evrensel diyebileceğimiz uzun süre akılda kalan ve her zaman geçerli olan kahramanlar oluyorlar. William Shakespeare kendi kendine konuşma sanatı ile oyunun gidişatını aksiyonunu veya temposunu çok farklı biçimde değiştirebiliyor. Adeta oyunu karakterin üzerine kurmuş izlenimi veriyor. Örnek olarak paylaşmak gerekirse, Hamlet'in meşhur "Olmak ya da olmamak" cümlesi tüm dünyada ünlü olmuştur ve bu sanatın en büyük örneklerinden biri olarak gösterilebilir.

3. YAZARIN DÖNEMİ

3.1 ELIZABETH DÖNEMİ - (7 Eylül 1533 – 24 Mart 1603)

İngiliz kraliyet ailesinde yaşamış olan kraliçe ve krallardan en önemli rol oynayanlardan birisi olduğu söylenen I. Elizabeth, 17 Kasım 1558 tarihinden ölümüne kadar İngiltere'nin Kraliçesi olmuştur. Sadece İngiltere'nin değil İrlanda'nın ve Fransa'nın da (sembolik olarak) kraliçesi olarak kabul ediliyordu. 50 yıla yakın tahtta kalan Kraliçe Elizabeth son Tudor hanedanı üyesi kraliçedir. “ Bakire Kraliçe” adıyla da hitap edilen I. Elizabeth'e bun unvan hayatı boyunca evlilik yapmadığı için verilmiştir.

I.Elizabeth 7 Eylül 1533 tarihinde Londra'da doğmuştur. İngiltere'nin Katolik kilisesinin etkisi altından çıkarak Anglikan yapan VIII. Henry'nin kızıdır. VIII. Henry'nin 2. eşi olan annesi Kraliçe Anne Boleyn I.Elizabeth'in , ten renginin olması gereken daha beyaz olması sebebiyle doğumundan sonra hayalet olduğu söylenerek öldürölmek istenmesine karşı çıktı ve engelledi. Bir kaç defa düşük yapsa da kraliyet ailesine erkek varis dünyaya getiremeyen Kraliçe Anne Boleyn, Elizabeth daha 3 yaşındayken yasak ilişki yaşadığı iddiasıyla idama mahkum edildi ve 19 Mayıs tarihinde Fransız cellat tarafından infazı gerçekleştirildi. Kraliçe Anne Boleyn için yapılan bu suçlama Elizabethi de yasadışı durumuna soktu onun tahta çıkması mümkün olmayan bir hale soktu. VIII. Henry, beklediğı erkek çocuk Edward'a Kraliçe Anne Boleyn'den sonra evlendiğı Jane Seymour sayesinde sahip oldu. Kral Henry vefatından önce Elizabeth'in prenseslik unvanını geri verdi. VIII. Henry 1547 yılında öldü. Ölümünden sonra Jane Seymour'dan olan erkek evladı Edward tahtın sahibi oldu. Merhum Kral Henry'nin son eşi Catherine Parr, Thomas Seymour ile evlendi ve Elizabeth'i beraberinde yanında götürdü. Fakat Elizabeth bu kez de Thomas Seymour ile birlikte olduğu iddiaları yüzünden saraydan gönderildi. Catherine Parr bu olaydan bir yıl sonra kızını doğururken öldü .Thomas Seymour ise Elizabeth ile arasında olduğu iddia

edilen beraberlik yüzünden idam edildi. Elizabeth 5 kez incile basarak böyle bir ilişki olmadığına dair yemin etmiştir.

6 Temmuz 1553 tarihinde ölen Edward'ın ölümü gizlendi. 4 gün sonra ise yerine Jane Grey geçti. Edward'ın ölümünden sonra VIII. Henry'nin vasiyeti kraliçenin Mary olması yöneydi. Ancak Edward veliahtı olarak Jane Grey'i seçti. Bu durumun üstüne İngiliz orduları tarafından Mary ve Elizabeth'in üstüne yüründü. Fakat bu durum kısa sürdü zira 9 gün sonunda İngiliz orduları Mary'nin tarafına geçmişti. Bu durumdan sonra Mary tahta geçti. Jane Grey, Guilford Dudley, Robert Dudley ve John Dudley Kraliçe Mary'nin emriyle kuleye kapatıldı. Vatan hainliği suçundan yargılanan John Dudley suçlu bulundu ve idam edildi. Protestan Lord Thomas Wyatt birkaç ay sonra Elizabeth'in tahta çıkmasını anlatan anlaşma kuleye hapsedilmiş olan Jane Grey'in babası Henry Grey'e sunuldu. Ancak bu anlaşmayı beğenmeyen Henry Grey kızının bir şansı daha haketdiğini ilettili ve bu hususta direnmesi sebebiyle yeniden Jane Grey'i tahta çıkarmayı hedefleyen bir isyan başlatıldı. Ayaklanmanın bastırılmasının ardından kraliçe, Jane Grey'e bir şart koştu. Katolik olması koşulu ile affedileceğini belirtti. Ancak koyu bir Protestan olan Jane Grey söz konusu teklifi geri çevirdi. Maalesef Babası Henry Grey'in taht hırsı yüzünden kocası Guilford Dudley ile birlikte idam edildi. Öte yandan Thomas Wyatt'ın Elizabeth ile olan yakın ilişkisinin ortaya çıkması sonucu ayaklanmada Elizabeth'in de işin içinde olduğu konuşmalarına yol açtı. Bunun üstüne yargılanan Prenses Elizabeth ev hapsine mahkum edildi. Böyle bir ayaklanmadan sonra Kraliçe Mary'nin Protestanlara olan öfkesi adeta hızla körüklendi. Bütün krallık içinde deyim yerindeyse bir Protestan avı başlatıldı. Kraliçe Mary acımasız bir şekilde en yakınındakilerin bile yargılanmasını sağladı. Bu tutum ve davranış yüzünden şekilde Mary ve Elizabeth'in arası iyice açıldı. Bu uzaklık kıskançlığa ve adeta bir rekabete dönüştü. İspanya Prensi Felipe ile evlenen Mary iki defa hamile kalmasına karşın maalesef iki çocuğunda düşük yaşadı. Kraliçe ile aralarında olan husumet ve soğuk savaşın iyi artmasından dolayı Elizabeth sarayda neredeyse istenmeyen kişi haline geldi. Saraydaki yerini yeniden kazanabilmek için Elizabeth çareyi Kraliçe Mary'nin kocası ile yakınlaşmakta buldu. Bu sayede hem Felipe ile Marynin arası açıldı

hem de saraydaki eski yerine kavuşmaya başladı. Defalarca hamile kalıp kraliyete veliaht verememenin üzüntüsü, tahta daha sonra gelecek kişinin protestan olma olasılığı, çocuklarının acısı kocası ile olan sorunlar ve o dönemde Fransa ile yapılan savaşın kaybedilmesinin yarattığı üzüntü ve yıkım Mary'nin yatağa düşmesine sebep oldu.

Tarihler 17 Kasım 1558'i gösterdiğinde Kraliçe Mary öldü ve yerine Protestan Prenses Elizabeth tahta geçmemesi için hiçbir neden kalmamıştı. Aralarındaki yakınlaşmaktan kaynaklı II. Felipe Kraliçe Elizabeth ile evlenmeye niyetlendi ancak Elizabeth'in Robert Dudley'e olan aşkı yüzünden bu evlilik sonuca ulaşmadı. Elizabeth tahta çıktıktan sonra ilk iş olarak kiliselerde mass ayininin uygulanmasını yasaklattırdı. Bununla kalmayıp kendini İngiltere kilisesinin yöneticisi olarak seçti. Ülkeyi yeniden Protestan döneme döndüren Kraliçe Elizabeth bu hareketinin bir sonucu olarak defalarca suikast teşebbüsüne maruz kaldı. Bu suikastlardan yakın koruması ve kraliyet muhafızları şefi olan Sir Francis Walsingham'ın uyguladığı stratejik hamleler onun kurtarıcısı oldu. Protestan lordları Katolik İskoçya'ya karşı destekleyen Elizabeth, bu desteğin ortaya çıkmasından sonra İskoçya ile savaşa girmek zorunda kaldı. Bu dönemde İskoçya'nın kraliyetinin tahtında yeğeni Marie Guise'in kızı Mary Stuart vardı. Fransa kralının ölümünden sonra tahta çıkan Mary Stuart'ın annesi Marie Guise ilk iş olarak İngiltere'yi işgal etmenin planlarını yapmaya başladı. Elizabeth Fransa gibi dönemin en önemli güçlerinden biri ile savaşmanın yanlış olduğunun farkındaydı. Bu yüzden başdanışmanı olan William Cecil'i müzakere yapmak üzere İskoçya'ya gönderdi. Marie Guise suikastine kadar hiç bir sonuç çıkmadı. Suikastin ardından Fransızlar işgal planlarından vazgeçerek İskoçya'dan çekildiler. Bunun üzerine Mary Stuart İskoç tahtından indirildi ve gözetim altında tutulmak üzere kuleye kapatıldı. Bir süre sonra Mary Stuart yapmayı düşündüğü suikast planının ortaya çıkması üzerine vatan hainliği suçundan idam edildi. Her ne kadar güçlü ve büyük müttefiklere ihtiyacı olsa da sevmediği bir erkek ile evlenmekten her zaman kaçındı. Hatta bu konudaki ısrarı yüzünden başdanışmanı William Cecil görevinden alındı. Elizabeth'in günümüze kadar unutulmadan gelmesini sağlayan bir diğer olay ise 1588 yılındaki İspanyol filosu yakılmasıdır. II. Felipe'nin İngiltere'ye yaptığı seferde 16. Yüzyılın en güçlü

deniz donanması olan İspanyol Armada İngilizler tarafından yakılmıştır. Rivaryete göre 1603 yılında ölen Kraliçe Elizabeth'in ölüm döşeginde çocuklu aşkı olan Robert Dudley'in yazdığı mektuplar vardır.

3.1.1 Elizabeth Dönemi'nde Sanat

Christopher Marlowe, William Shakespeare, Ben Jonson gibi oyun yazarları, bu döneme İngiliz draması ile damgasını vurmuşlardır.

Elizabeth dönemindeki İngiliz tiyatrosu, Rönesans çağı tiyatrosunda önemli izler bırakmıştır. Bu dönemin tiyatrosunun gelişiminin etkilendiği alanlar kültürel, sanatsal, siyasal ve toplumsal olarak şöyle anlatılmaktadır :

1. Soylularla halk arasındaki milli birlik ve beraberliğin kurulması (aristokratlar ve halk arasında değer, güç ve çıkarlarda uzlaşarak, milli bir dengenin oluşması).
2. Ülkenin yaşadığı ekonomik gelişmeler, üretimin artması, uluslararası ticaretin gelişerek dış pazarlara açılma ve toplumsal birlik.
3. Dünya edebiyatı konusunda bilinçli ve kültürlü genç yazarların yetişmesi (Ford, Shakespeare, Lyly, Chapman vb), kültürel gelişme, edebiyata ve felsefeye karşı bilinçlenme ve ilgi, Hristiyanlığın sorgulanması, tansık-lonca-ara oyunlar gibi ortaçağ oyunları yerine halk tiyatrosu-pastoral ve hümanist oyun gibi Rönesans döneminin sanat tarzlarının ilgi görmesi.

Benimsenen kültürel zenginlik, dramada da zenginleşmeye ve çeşitliliğe neden olmuştur. Halkın milli bilincini olgunlaştırmak üzere 'karakter komedyası', 'karakter tragedyası' ve 'tragikomedya' türleri kullanılarak tarihsel oyunlar yazılmıştır. Bu dönemde yazılmış oyunlarda açık ve kapalı biçim özellikleri birlikte kullanılarak, özgün oyunlar ortaya çıkmıştır ki, bu da esnek ve sanatlı konuşuk düz yazı oyun dili olarak farklılaşmıştır.

Bu dönemde İngiliz tiyatrosu ikiye ayrılır:

İlk evrede; geleneksel ve eski değerler ile yeni dönemin ekonomik değerleri arasındaki çelişki halk tarafından pek anlaşılmamıştı. Bu nedenle, hayatta herşeyin değişebileceği ve şansın dönebileceği konularını umursamayan insanın tragedyası, romantik dramlarının yer aldığı dönemdir (Marlowe ve Shakespeare gibi...).

İkinci evre ise; burjuva döneminin yayılmasıyla, gerçek çelişmeleri barındıran tragedyalar ortaya çıkmış, toplumda paranın önemli bir yere sahip olmaya başlamış, karşıt fikirlerin sorgulanarak kuşku ve karamsarlığın ön plana çıktığı eleştirisel bir duygunun hakim olduğu bir dönemdir. Bu dönem aynı zamanda W.Shakespeare'in de olgunluk dönemi olarak geçer.

Gündelik yaşama yansıyan sorunlar ele alınarak ahlak çerçevesinde yargılanmaya ise 17. yüzyılın başlarında geçilmiştir. Bunun örnekleri de Jonson, Middleton, Dekker gibi yazarların oyunlarında görülmektedir.

Elizabeth döneminde tiyatro salonlarının kendine has bir mimari yapısı mevcuttur. Bu salonlar toplumun günlük yaşamına uygun, açık ahavda oynamaya müsait olacak şekilde tasarlanmış ve şekil itibari ile de üstü açık sekizgen veya silindirik bir şekildedir. Seyirci yerleri bu içi boş alanın etrafında katlı bir şekilde oluşuyordur.

- a. Ön Sahne: Savaş Alanı, Cadde, Ormanlık Alan, Taht olarak
- b. İç Sahne: Yatak Odası, Ev Girişi-Çıkışları ve Bahçe olarak
- c. Üst Sahne: (Ön sahnenin üstündeki balkon): Sur, Kale, Balkon, Tepe
- d. Çatı: Gözcü Kulesi, Kale Burcu, Çalgıcı Yeri, Cennet olarak
- e. Yer kapağı (Ön Sahne): Hayaletlerin Girişi, Mezar sahneleri olarak kullanılıyordu.

Bütün oyuncuların erkek oyuncularından oluştuğu oyunlar gün içinde oynanıyordu. Bu dönemdeki oyuncu grupları aristokratlar tarafından korunuyorlardı. Yapılacak

bütün tiyatro etkinliklerinden metnin içeriğine kadar her şeyden yüksek bir görevli sorumlu tutuluyordu.

Elizabeth dönemindeki ilk tiyatro olan ‘Theater’, 1576 yılında Burbage tarafından kurulmuştur. Elizabeth dönemine ait diğer tiyatro yapıları ise; ‘Globe Theater’ (1599), ‘RoseTheater’ (1587), ‘Fortune Theatre’ (1600), ‘Blackgairs Theater’ (1576)dır.

Elizabeth döneminde tiyatro sanatı önemli bir gelişme göstermiş ve o dönemin tiyatrosu halkla bütünleşen bir tiyatro olmuştur. Ayrıca bu dönemdeki İngiliz tiyatrosu, Avrupa dramı sanatının da bundan etkilenmesine yol açmıştır.

3.1.2 Elizabeth Dönemi’nde Tiyatro

Elizabeth dönemi tiyatrosu da İngiltere’nin felsefe, siyaset ve daha bir çok diğer alanları altın çağını yaşamıştır. Bu dönemde tiyatro İngiliz Ulusal özelliklerinin en olgun düzeyine erişmiştir. Bu nedendir ki bu döneme bu imkanı yaratan kişinin yani I. Elizabeth’in adı verilmiştir.

1562’de Sackville ve Norton’un “Gorboduc”u ile başlayan İngiliz tiyatrosu yaklaşık bir yüzyıl boyunca klasik Yunan trajedilerini ve komedilerinden hazırlanan oyunların üstüne çıkarak, kendine has muazzam bir hareketlenme göstermiştir. 1642’de tiyatro salonlarının kapatılması kararına kadar, tiyatro gerek alt tabaka olan kenar mahalleri ile üst tabaka diyebileceğimiz tüccar kesimi ve saray aristokrasisini aynı tutkuda kenetlemiştir.

O döneme kıyasla Fransa’nın başkentinde günde bir oyun yapıyorken bu sayı Londra’da 17 olmuştur. Bu zamandaki tiyatronun özeti olabilecek William Shakespeare’in karakterinin etkisi ile İngiliz tiyatrosu hiç olmadığı kadar büyük bir ivme, bilinirlik ve ticari getiri sağlamıştır.

Elizabeth dönemi tiyatrosunun belli başlı özellikleri; üsluplaşan dekor, hırs-intikam-şiddet öğeleri, aynı anda komedi ve trajedi kullanımı, şiirsel olması, doğüstü olayların kullanımı şeklinde sıralanabilir. Bütün bunlar o dönem tiyatrosunun derinliğini ve yelpazesini ortaya koymaktadır.

Elizabeth dönemi tiyatrosu birçok sesi bir araya getirmiştir: Lyly'nin zerafeti, Marlowe'un aşırılığı, Dekker'in duygusallığı, Webster'in dokunaklığı, Marston'un edepsizliği, Johnson'un açık yürekliliği, Ford'un inceliği, Chapman'ın şiirsel anlaşılmazlığı.

Elizabeth Tiyatrosu, bu şekilde hayatın ta kendisini anlatıyor olması sayesinde bir döneme ya da bir ülkeye ait olmaktan ziyade evrenselliği ile insanlığa ait olmuştur.

4. EDEBİ TAHLİL

4.1 OYUNUN ÖZETİ

4.1.1 Othello Özeti

Oyun Iago ve Roderigo'nun haksız yere terfi ettirilmemesinin konuşması ve Othello'ya olan kıskançlık ve nefret konuşmaları ile başlar. Othello'nun adamı olan subay Iago ile hem zengin hem de çapkın olan Roderigo Senatör Brabantio'ya gelip Kıbrıs'taki ev olan kızı Desdemona'nın aslında evden kaçarak Venedik devleti için çalışan Mağripli General Othello ile gizlice evlendiğini haber verirler. Amacı bu evliliği bozmak olan Roderigo Mağribli Othello'yu şerefsizlikle ve Senatörün şerefine yerlere düşürmekle suçlarlar.

Bu haberin üzerine Othello'yu bulmak için aaramaya çıkarlar. Ancak öğrenirler ki Othello'nun Venedik Dükü ve bir Venedik senatörler grubu tarafından önemli bir görüşmeye çağrılmıştır. Venedik Dük'ü ile Brabantio'nun akrabaları olan Lodovico ve Gratiano ve diğer senatörlerin katıldığı bu acil görüşmede Dük, Osmanlı devletine ait büyük bir donanmanın Kıbrıs adasını tehdit ettiğinin bilgisini paylaşmıştır. Bu esnada senatör Brabantio Othello'yu kızına büyü yaparak ona zorla saip olduğunu ve aile şerefine yerlere düşürmekle suçlar. Fakat Othello, ortada böyle bir konunun olmadığını, Desdemona'nın Othello'nun başından geçen hikayeleri, yaşadıklarını ve hayat hikayesini anlatırken kendine aşık olduğunu anlatır. Bu aşkıdan dolayı da baba evinden kaçarak Othello'nun yaşadığı eve yerleştiğini ve Othello ile güzel bir nikah ile evlendiğini belirtir. Bütün bunlara rağmen, evli olmalarına, karısı olmasına rağmen Desdemona'nın iffetini bozmadığını belirtir ve Desdemona da bu konuşmayı kabul eder. Bütün bu açıklama karşısında Othello suçsuz ilan edilir ve yeni örevi olan Kıbrıs adasının Osmanlı donanmasından korunması görevi olan komutanlık görevi Othello'ya verilir. Böylece Kıbrıs ordusu komutanı Mağribli, Eşi, Cassio Venedik Devleri Kıbrıs Ordusu Komutanı Othello ile karısı Desdemona; Iago ve eşi Emilya ki aynı zamanda Desdemona'nın hizmetçisi; Kıbrıs'a gönderilecek olan filo ile birlikte Venedik'ten Kıbrıs'a gitmek üzere ayrılırlar.

Kıbrıs' doğru giderken Akdeniz'de çıkan şiddetli fırtına nedeniyle Venedik Venedik filosu dağılmıştır. Bu olay, farklı gemilerde bulunan kahramanlarımın adaya farklı zamanlarda çıkmasına sebep olacaktır. Kıbrıs'a varıldığında ise maruz kaldıkları şiddetli fırtınanın Osmanlı Devletine ait donanmayı da dağıttığı bilgisini alırlar. Donanmadan gelen bu keyifli haber Venedik'ten gönderilmiş askerlere bir eğlence yapma şansı yaratır. Iago da bu durumu kendi şeytani planlarını hayata geçirmek için çok büyük bir fırsat olarak düşünmektedir. Aynı anda düşmana ait filonun yok olması ve Othello'nun Kıbrıs Komutanlığına terfi etmesi ile Desdemona'nın evlenmesi için Venedikli aristokratlar tarafından içkili bir eğlence hazırlığı yapmışlardır. Bu kutlamalar esnasında Iago adaletsizliğin sebebi olan Othello'dan intikam almak için kafasına koyduğu planlarını hayata geçirmeye başlar. Bu planların ilki olan Cassio'ya içki içirme planını uygulamaya başlar. Yapılan içkili eğlence sırasında Othello'nun ikinci komutanlığa terfi ettirdiği Cassio'yu ikna eder içmesini sağlayıp çok içip sarhoş olmasına sebep olur. Akabinde Cassio Kıbrıs valisi olan Montano ile önce söz düllesuna ardından bir kılıçlı düelloya geçerler ve Cassio valiyi yaralar. Bu durum sonucunda olan olaydan dolayı Othello yardımcısı Cassio'nun sahip olduğu ikinci komutanlık unvanını geri alması gerekmektedir. Cassio bu olaydan epeyce utanmış, pişman olmuştur ve rütbesini kaybetmek istememektedir. Bu esnada, Cassio'nun yaveri olan Iago onu Othello'ya Desdemona aracılığı ile ne kadar pişman olduğunu anlatması ve rütbe indirme cezasını kaldırması için görüşmeye ikna eder.

Her şey Iago'nun planına uygun şekilde gitmektedir. Cassio, Iago'nun önerdiği üzere Desdemona ile başbaşa bir görüşme yapar. Iago, hain planına uyarak, bu ikili görüşmeden Othello'yu haberdar eder ve onun bu görmesini sağlar. Yeni karısı ile eski ikinci komutanını bu şekilde gizli, yakın ve başbaşa konuşma halinde gören Othello'nun kıskançlık duyguları ortaya çıkar. Iago'nun planı işlemektedir. Kendine hakim olmaya çalışan Othello'yu direncini kırmak için planlarına devam eder Iago. Othello'ya Desdomona ile Cassio arasındaki başbaşa görüşmenin konusunu açar ve Cassio ile Desdemona arasında gizli bir aşk ilişkisi olduğu konusunda Othello'yu inandırır. Ancak Othello'nun bilmediği ise Cassio'nun hali hazırda Bianca isimli bir genç kız ile yakın aşk ilişkisi vardır. Bu vakitten sonra Desdemona'nın iyi niyetli bir şekilde Cassio'ya yapmak

istediği bu küçük yardım Iago tarafından zehirlenen Othello tarafından aşkı için istenen bir istek olarak algılanacaktır.

Othello Desdemona'yı çok sevdiği için ona bir mendil hediye etmiştir. Bu mendili saklaması Othello için çok kıymetlidir. Iago eşi olan Emilia'yı mendili çalıp ona getirmesi için kandırır. Bütün bu oyunlardan ve planlardan bihaber olan Emilia mendili çalıp Iago'ya teslim eder. Iago Othello'yu verdiği mendilin Cassio'da olduğu konusunda ikna eder. Mendile aşırı derece değer veren Othello'nun kıskançlık hislerini daha da çok körükler. Othello hızlıca soluğu karısının yanında alır ve karısından ona hediye ettiği mendili göstermesini ister ama Desdemona mendili kendi eşyaları arasında bulamaz. Bunun üzerine Mağribli karısı tarafından aldatıldığına dair şüpheleri gittikçe daha da sıklaşır.

Iago Othello'yu Cassio'yu dinlemesi için ikna eder. Cassio'nun Bianca hakkındaki konuşmasını dinleyen Othello bu konuşmanın Desdemona hakkında olduğunu düşünür. Bir sonraki sahnede ona ait olan mendili Cassio'nun Bianca'ya verdiğini görür ve kararını verir. Bu arada Roderigo yaptığı hareketlerin ve verdiği paranın karşılığı bir türlü alamadığı için Iago'nun peşine düşer. Iago bir şekilde bu işten sıyrılıp Roderigo'yu gece vakti Cassio'yu indirmesi için ikna eder.

Roderigo Bianca'nın evinden ayrılan Cassio'ya saldırır. Bu esnada Roderigo'da yaralanır. Iago gizlice gelip Cassio'yu bacağından yaralar ve kaçar. Cassio'nun yardım çığlıklarını duyan Lodovico ve Gratiano olay yerine gelir Iago onlara eklenir. Roderigo'yu suçlu olarak gösteren Iago Roderigo'yu bıçaklar. Bu arada Othello Desdemona'nın odasına gitmiştir ve onu öldürmek üzeredir. Othello Desdemona'yı boğar. Desdemona karşı koymaz. Emilia odaya girer ve bu tablo karşısında bildiklerini anlatmaya başlar. Mendil konusu geldiğinde Othello'ya kocasının yaptıklarından bahseder. Iago sahneye geldiğinde Othello onu bıçaklar. Onu öldürmenin ona bir ödül olacağını düşünüp öldürmekten vazgeçer. Yaptıklarının vicdan azabıyla da kendini öldürür.

4.1.2 Kral Lear

Kral Lear oyunda Kral Lear'ın yaşadığı trajedisine eş zamanlı bir şekilde ilerleyen Gloucester'ın hikâyesi bulunmaktadır. Bu iki öykünün de teması gerçeği doğru düzgün göremeyen babaların, çocuklarından art niyetli ya da kötü olanların etkisiyle, gerçekten onlara değer veren iyi olan çocuklarını haksız bir şekilde cezaya çarptıran babaların günün sonunda kendilerini buldukları dayanılmaz durum ve yaşadıkları trajik bir biçimde olan sonları içermektedir.

Kral Lear hikâyesinde oyunun ana karakteri olan Lear'ın artık yaşlanması sebebiyle sahip olduğu toprakları kızları arasında dağıtmaya karar vermesiyle başlar. Bu toprak dağıtımının eşit, tutarlı ve adil olması için kızlarına bir sınav yapmaya karar verir. Kral Lear kızlarından onu ne kadar sevdiklerini söylemelerini ister. Söylencek laflara göre kral toprak dağıtımını yapacaktır. Paylaşımdan büyük ve ağdalı pay almak isteyen büyük kızı Regan ve ortanca kızı Gonoril söyledikleri birbirinden ağdalı laflarla babalarına olan sevgilerini ifade edip sözde kendilerini kanıtlar, ancak küçük kızı Cordelia gerçek sevginin süslü laflarla olmayacağını, sevginin anlatılamayacağına inanır ve babasına güzel sözler söylemez. Küçük kızının Bu hareketine sinirlenen kral, onu evlatlıktan reddeder ve bütün topraklarını diğer iki kızı arasında bölüştürür. Bu durum sonradı küçük kızı Cordelia'yı savunmak isteyen Kent Kontu'nu da bu davranışından dolayı sürgün ile cezalandırır. Babalarından toprakları alan iki kız Regan ve Gonoril bütün iktidar gücüne sahip olabilmek için Kral'ın bütün yönetsel gücünü kısıtlarlar. Daha sonra topraklarını paylaştığı iki kızı tarafından kovulan Kral Lear bu olaylardan dolayı aklını kaçıır.

Oyundaki eş zamanlı ikinci hikâyeye bakıldığında ise Gloucester Kontu'nun yasadışı oğlu Edmund yazdığı sahte mektuplar ve söylediği yalanlarla babasını öz oğlu olan Edgar'ın onun babasının yerine geçmeyi ne kadar konusunda ikna eder. Edmund daha sonra Edgar'ı da yalanlarıyla kandırarak uzaklaştırır ve bütün kontrolü eline alır. Kral Lear'ın durumunu gören Gloucester Kontu, kızlarının Kral'a yaptıklarına dayanamayarak ona yardım eder. Edmund ise bütün bunlar olurken, Gloucester Kontu'nun bu hareketini fırsat bilip kralın kızları ile Gloucester arasındaki anlaşmazlığı fırsata çevirerek babasını vatan haini olarak ilan ettirir. Kral Lear'ın büyük kızı Regan ve ortanca kızı Gonoril,

vatan haini ilan edilen Gloucester'in gözlerini oyduurtular ve onu sokağa atarlar. Bu esnada Cornwall Gloucester'in hizmetkarı tarafından öldürülür.

Bütün bu olaylar olurken Fransa kralı, Kral Lear'ın öcünü almak için Kral'ın Küçük kızı Cordelia ile birlikte Britanya'ya ordu gönderir. Bütün bu olaylardan korumak için Kent Kontu Kral Lear'ı, Edgar ise babası Gloucester Kontu'nu güvenli bir yere aldırırlar. Gerçeği göre Kral Lear ile küçük kızı Cordelia sonunda barışırlar ancak yaptıkları savaşı kaybettikleri için esir düşerler. Edgar babasına başından beri olanları be yaşadıklarını anlatınca Gloucester Kont'u bu kadar mutluluğa dayanamayarak kalp krizi geçirir ve ölür. Bütün bu olaylardan sonra Edmund her şeyi itiraf eder ve intihar eder. Edmund ölmeden önce son bir umut olarak astırma emri verdiği Cordelia ve Kral Lear'ı kurtarmaları için yardım eder ancak başarılı olamaz. Gonoril ile Regan ise Edmund uğruna birbirleri dövüşürler ve ölürler.

4.1.3 Macbeth Özeti

Oyunun başında oyuna yöne verecek kehaneti yapacak olan Üç Cadı'nın bir sonraki buluşmalarının Macbeth'le olmasına karar vermeleriyle başlar. Hemen sonrasında ise Norveç ve İrlanda ordusunun yenildiği bilgisi paylaşılır Kral Duncan ile. Orduyu yenen güçlerin başında komutanlık edenler ise MACbeth ve Banquo'dur.

Bu zafer sonrası Macbeth ve Banquo, bir açıklıkta gezinirlerken, oyunun başında macbeth ile buluşma kararı veren Üç Cadı onları bazı kehanetlerle karşırlar. Üç cadıdan her biri Macbeth'i farklı bir biçimde selâmlar: ilki, *Glamis Baronu*; ikincisi, *Cawdor Baronu*; sonuncusu da, *Bir sonraki kral* diye. Bununla beraber cadılar, Banquo içinde bir kraliyet hanedanına babalık edeceğini kehanetini ortaya atarlar. Macbeth ve Banquo bu söylenenler hakkında derin derin düşünürlerken, Cadılar ortadan yok olur. O esnadae Bir başka baron Ross kral'dan bir haber getirmiştir. Bundan sonra Macbeth'in yeni rütbesi Cawdor baronluğudur. Bu şekilde de ilk kehanet gerçekleşmiş olur. Bunun gerçekleşmesi ile Macbeth bütün kehanetlerin gerçekleşeceğini düşünmeye başlar ve kral olma arzusu artmaya başlar.

Macbeth, bir mektup yazarak Lady Macbeth'e cadıların kehanetlerini anlatır. Bunun hemen arkasından Kral Duncan, Macbeth'e ait şatoda kalmak üzere yanlarına gelir. Bu fırsatı gören Lady Macbeth ve Macbeth kral olmak için gereken adımı atmak için plan yaparlar. Macbeth kralı öldürecek suçu uşakların üstüne atacaktır. Daha sonra Macbeth onları da öldürecek ve böylece kimse olayın gerçek hikayesine bilemeyecekti. Ancak Macbeth, Duncan'a olan sevgisinden dolayı tereddütlerini karısına anlatsa da Lady Macbeth onu ikna etmeyi başarır.

Macbeth ikna olur ve o gece Duncan'ı öldürür. Duncan'ın öldüğü kanlı bıçak uytulan uşakların üzerine konur ve katil olarak uşaklar suçlanır. Ertesi sabah şatoya gelen Lennox ve Fife Baronu Macduff'u Macbeth kralın odasına çıkarır. Duncan'ın ölü bedenini bulan Macduff, Macbeth'e haber verir. Bu olayın ardından yapay bir öfkeyle olan bitenden habersiz uşakları öldürür. Bu şüpheli olayın ardından kendi canlarından korkan Duncan'ın çocukları ülke dışına kaçar. Onların bu tavrı, Malcolm ve Donalbain'i babalarının katilleri onlarmış gibi gösterir. Macbeth bu olaydan faydalanır ve kendini İskoç Kralı ilan eder.

Kralların atası olacağı kehanetinden menün olmayan Macbeth Banquo ve Fleance'ı öldürebilmek için şatoya yemek yemeye davet eder. Durumun rakında olan Banquo ve Fleance kaçmak için plan yapar. Bunun üzerine Macbeth ikisini öldürmek üzere üç asker görevlendirir. Banquo'yu öldürselerde Fleance'ı öldürmeyi başaramazlar. Fleance kaçmayı başarır. Yemek esnasında Banquo'nun hayaleti görünür ve Macbeth'in yerine oturur. Macbeth bu durumdan rahatsız olur ve yeni kehanetler için tekrar cadılara başvurur. Cadılar, üç ruh çağırırlar ve bu ruhlar Macbeth'e Macduff ile ilgili dikkatli olmasını, Macbeth'e kadın tarafından doğurulan hiç kimsenin ona zarar veremeyeceğini ve Büyük Birnam Ormanı'nın Dunsinane Tepesi'ne gelmediği sürece Macbeth'e bir şey olmayacağını bildirirler. Bu kehanetlerden sonra Macbeth Macduff'ın yokluğunu fırsat bilerek Macduff şatosundaki herkesi Macduff'ın ailesi dahil öldürür. Bütün bu olaylardan sonra Macbeth artık durdurulmaz bir hal almıştır. Oyunun başında gördüğümüz güçlü kadın Lady Macbeth ise sıradan bir kadın figürü olarak karşımıza çıkmakta ve yaptıklarının ağırlığından dolayı vicdan azabından kendini kaybetmenin eğindedir.

Malcolm ve Macduff krallığı tekrar geri alabilmek için plan yapmaya başlarlar. İngiliz Siward'ın desteği ile Macbeth'e karşı savaş başlatırlar. Şatoya gizlice yaklaşabilmek için Birnam Ormanı'ndan geçerken kamufle olabilmek için ağaçları keserek kamufraj olarak kullanırlar. Bu da aslında cadıların ikinci kehanetidir. Bu sırada Lady Macbeth ölür.

Malcom'ın ordusu şatoya ulaşır ve içeri girerler. Kehanete inanan Macbeth rahat bir şekilde savaşır. Macbeth, Macduff'la ile karşılaşır fakat Ancak bir kadın tarafından dünyaya getirilmiş doğurulmuş herhangi biri tarafından öldürülemeyeceğini bildiği için bu konudan hiç endişelenmez. Bunu Macbeth'in ağzından duyan Macduff, "annemin rahminden / Vakitsiz koparıldım" diyerek, Macbeth'in, geç de olsa, Cadıların onu yanlış yönlerdiğinin farkına varır. Bütün bunlara rağmen Macbeth dövüşmeye devam eder. Ancak dövüşün galibi Macduff, Macbeth'in kafasını keser ve böylece Cadıların yapmış olduğu son kehanet de gerçekleşmiş olur.

Oyunun son perdesinde, Malcolm, gerçek hak sahibi olarak İskoç Kralı olarak taçlandırılır ve böylece İskoçya tekrar huzura kavuşur.

4.2 OYUNUN İDEASI

4.2.1 Othello

Kıskançlık öyle kör bir duygudur ki en büyük aşkları bile nefrete çevirebilir

4.2.2 Kral Lear

Saflık derecesindeki iyilik o kadar tehlikelidir ki karşıdaki sizi dilediği gibi yönlendirebilir.

4.2.3 Macbeth

Hırs ve güç arzusunun insan üzerindeki etkisi

4.3 OYUNUN KONUSU

4.3.1 Othello

Kıskançlık

4.3.2 Kral Lear

Saflık

4.3.3 Macbeth

Hırs

4.4 OYUNUN TÜRÜ

4.4.1 Othello

Tragedya

4.4.2 Kral Lear

Tragedya

4.4.3 Macbeth

Tragedya

4.5 ANA ÇATIŞMA

4.5.1 Othello

Oyunun ana çatışması Othello'nun duyduğu aşk ve kıskançlıktır.

4.5.2 Kral Lear

Oyunun ana çatışması Kral Lear'ın ve Gloucester Kontu'nun safılık derecesindeki iyilikleri ile sorgulamadan, düşünmeden kişilere inanmalarıdır.

4.5.3 Macbeth

Oyunun ana çatışması, Macbeth'in içinde bulunduğu ahlaki çatışmadır. Doğru olanı bilmesine rağmen hırsına yenik düşmesi ve vicdanı ile olan çatışmadır.

5. KARAKTER ANALİZİ

5.1 IAGO

Iago'nun içsel dünyası aslında Venedik dünyasının bir yansımasıdır. Ahlaki değerlerin gitgide yok olmaya başladığı, paranın söz sahibi olduğu insanların ise değersiz bir köle olduğu dünyadır. Iago'nun oyun içinde de Roderigo'ya bahsettiği gibi, buldukları dünyada hayatta kalmak için keselerinin için parayla dolmak zorundadır.

Hakettiğini almaya çalışan bir Kral Lear oyunundaki Edmund ile Iago arasındaki temel fark, Iago'nun istediğini almak için elini kirletmekten çekinmeyen hırslı ve öç alma duygusu ile dolu bir italyan, Edmund'un ise hırslı olmayan, sinik, içine kapanık bir ingiliz olması. Ancak nasıl ki Gloucester Kontu Edmund'un kuklası haline gelmişse, Othello'da aynı şekilde bir noktadan sonra Iago'nun yönettiği bir kukla haline gelmiştir.

Iago içgüdüleriyle ve olan durumdan kaynaklanan fırsatlarla planını sakin bir şekilde ve yavaş yavaş uygulayan bir kötülük sembolüdür. Onu buna sevk eden bu duygunun başlamasını sağlayan nokta yaşadığı adaletsizlikten kaynaklı bir kin ve öç duygusudur. Daha sonra yakaladığı her fırsattan yararlanarak, ağını büyük bir özenle örerek amacına ulaşır. Iago derinden ve içten haksızlığa uğradığına gerçekten inanır.

Oyun içerisinde karşılaştığımız Iago'nun intikamı için yaptığı hareketleri uzun ve detaylı bir şekilde planlayarak hayata geçirdiği fikri çok yaygın bir yanılgıdır. Aslında birinci perdenin sonuna kadar Iago'nun aklında oluşmuş kesin bir plan yoktur; sadece yaşadıklarından kaynaklı olarak nefretten kaynaklanan bir intikam duygusu mevcuttur. Amacına hizmet eden yolu, sadece içinde bulunduğu olaylar değiştikçe karşılaştığı fırsatlardan iyi bir şekilde yararlanması ile belirler. Şu söylenebilirki Iago farkındalığı yüksek, bulunduğu ortamı iyi sentezleyebilen bir fırsatçıdır. Bu ona en masum bir durumu bile kendi çıkarı doğrultusunda kullanabilme gücünü sağlar.

Özdemir Nutku (Othello, SS. XVI) Othello oyunun içindeki “Othello Üzerine” bölümünde Iago karakterini çok güzel bir şekilde özetlemiştir.

“Iago, renkli ve uyumlu bir dünyadaki renksiz ve çirkin olan şeydir. Iago bir siniktir; her şeyi kötü gözle gören, alaycı, olumsuz ve bunun için de tehlikeli bir karakterdir. İnsanların zayıf taraflarını hemen algılayabilecek bir yetiye sahiptir. O hep çevresindekilerin zayıf tarafını yakalamaya çalışan bir avcıdır. Güzeli, doğruyu iyi bilir, ama bunları kullanarak çirkinini, yanlış ve kötüyü getirir. Iago sinizmin şeytanıdır: Renklerin, biçimlerin ve şiirin olduğu bir dünyada rengi ve biçimi olmayan bir yaratıktır. Kargaşayı nasıl yaratacağını bilir: Cassio, iyi bir askerdir ve onu asker olarak yok eder: Othello bir savaşçıdır ve seven bir yüreği vardır; onun hem savaşçı yanını tüketir, hem de seven yüreğini nefretle karartır.”

5.2 EDMUND

Edmund için gerçek anlamıyla kötülüğün sembolü olan bir serüvenci demek pek de yanlış olmaz. Edmund kendi yaşadığı duruma o kadar odaklanmış ve haksızlığa uğradığına o kadar inandırmıştır ki bu durum onda bitmek bilmeyen hırsla dönüşmüştür. İlk olarak sahip olduğu ama farkında olmadığı ve kıskandığı baba oğul ilişkisini bozar. Daha sonra kardeşi Edgar’ın hak sahibi olduğu toprakları ele geçirmek ister, bunu başardığını düşündükten sonra ise gözünü daha yukarılara, Britanya tahtına diker. İyi olarak belirtebileceğimiz sevgi, dostluk, aidiyeti vebağlılık onun için önemi olmayan konulardır. Hedefleri doğrultusunda karşısına çıkacak herkesi kullanabilir. III. Richard’ın fiziksel kusurundan gelen olumsuz yan, Edmund’da yasadışı bir piç olmasıyla ortaya çıkar. Tabii ki Edmund’un yasadışı olmuş bir çocuk olması, onun bunca yaptığı kötülüğün bir açıklaması olmamalı, ancak onun yaşadığı bu durum ve içindeki hal bir taraftan da seyirciyi etkiler. Özdemir Nutku (Kral Lear, SS. XXIII) Kral Lear oyununda Edmund’dan şöyle bahseder:

“O, doğanın çocuğudur., tanrıçası doğadır ve hiçbir ahlak kuralı olmayan doğanın temsilcisidir, zaten toplum düzeni de kuralları ve yasalarıyla onu kabul etmemektedir.”

Edmund, bu düşünceler ışığında planını hayata geçirir. Fakat oyunun sonunda artık gerçeği görmüş ve kaybettiğini farketmiştir. “Bak işte feleğin çarkı devrini tamamladı, beni aynı yere getirip bıraktı.”

Edmund, Macbeth ve Iago'nun aksine oyunun sonunda yenilgiyi kabul ettiği anda ölmeden son kez, belki de hayatında ilk kez iyilik yapmaya karar verir. Ayrıca duygusuz olmadığını Edgar'ın anlattıklarından etkilendiğinde görebiliriz. Ölürken de Lear ve Cordelia'nın öldürülme emrini verdiğini itiraf eder ve engellemeleri için hızlı davranmalarını söyler.

Edmund'un yaşadığı içinde bulunduğu bu durumdan utandığı bundan dolayı da başkalarının yanında aşağılık kompleksi içinde olduğu söylenebilir. Bu utanç ve aşağılık kompleksi suç işlemeyi beraberinde getirir. Özet olarak diyebilirizki, Edmund toplum düzeninin kaynaklanan yaşamış olduğu bu adaletsizliğe karşı içinde bulunduğu koyu intikam duygusuyla adaleti sağlayacağına inanan, eşsiz bir karakterdir.

5.3 MACBETH

Macbeth insanlar ve çevresi tarafından sevilen ve sayılan cesur, sadık ve güçlü bir komutandır. Banquo ile birlikte savaştan dönerken karşılaştıkları cadıların gelecek ile ilgili kehanetlerinden sonra altüst olan Macbeth heyecan, umut ve korkuyu birlikte yaşar. Cadılar kehanetlerinde Macbeth'in kral olacağını söylerler ancak bunun nasıl olacağını belirtmezler. Kral Duncan'ı öldürüp tahtı ele geçirmek tamamiyle kendi fikridir. Her ne kadar ilk başta bu düşünceden çekinse de daha sonra eyleme geçtiğini görürüz.

Yükselme arzusu ile bu arzuyu eyleme dönüştürecek olan cinayeti işlemekten çekinmesi bir ahlaki çatışmaya sebep olur Macbeth'in benliğinde. Amacına ulaşip kral olabilmesi için içinde bulunduğu her türlü ahlaki kaygıdan sıyrılması

ve insanlığını göz ardı etmesi gerekir. Burada Lady Macbeth devreye girer. Eşinin çekincelerinin farkına varan Lady Macbeth onu hazırlamaya başlar.

İlk cinayete gidilen yolda Lady Macbeth'in payı büyüktür. Duncan'ın uşaklarını uyutup cinayeti onların üstüne atma fikri ile, Macbeth'i korkaklıkla ve erkek olmamakla suçlayarak onu cinayete ikna etmesi Lady Macbeth'in etkisini gösterir. Her ne kadar Macbeth tahta geçtikten sonra Lady Macbeth'in eski gücü kalmasa da ilk cinayette Macbeth kadar Lady Macbeth'in de payı vardır.

Tahta geçtikten sonra Macbeth'in ahlaki çatışmasını daha çok gözlemleye başlarız. Bunun yanında tahtını korumak için yaptığı ve yapmaya çalıştığı kıyım bize Macbeth'in iyice hırsının kontrolünde olduğunu gösterir.

Macbeth'e ait gördüğümüz son insanlık kırıntısı ise son çarpışmada Macduff ile çarpışmaktan kaçınmasında olur. Iago ve Edmund'un aksine Macbeth yaptığı kötülükten keyif almaz. Bilakis ilk yaptığı ilk cinayette acı çeker.

6. SONUÇ

Iago, Macbeth ve Edmund, oyunun yönünü değiştiren bu karakterlerin benzeyen yönleri bir şekilde hak ettiklerinin düşündüklerini almak için yapabilecekleri konuda sınır tanımamalarıdır. Iago, yaver olamayışının intikamını Othello'nun Desdemona'yı öldürmesini sağlayarak ve Cassio'yu küçük düşürerek alır. Macbeth ise kral olabilmek için en önemli sıfatlarından biri olan "sadakat" ten vazgeçer. Edmund ise horgörülmenin, kendi suçu olmayarak gayri meşru çocuk olmasının acısını ise en yakın baba-oğul ilişkisini bozarak çıkartır. Iago dışındaki digger iki karakterde de az da olsa iyilik ya da vicdana ait davranışlar gözlemleyebiliriz.

Ancak Iago kendisini yaşadığı haksızlığa o kadar inandırmıştır ki oyunun sonunda onun yaptıklarını Othello'ya anlatan karısını bile tereddüt etmeden öldürmüştür. Bunun yanında Macbeth oyunun sonunda Macduff ile dövüşmekten kaçınır, Edmund ise ölmeden önce son bir iyilik yapmak ister.

Shakespeare Macbeth ve Edmund'u oyunların sonunda öldürmeyi tercih etmiştir ancak Iago ise yaşar. Othello, ölümün Iago için daha güzel bir şey olacağını düşündüğü için öldürmez ve acı dolu yıllar geçirmesi için hayatta bırakır.

Edmund, Iago ve Macbeth için ortak bir digger yan ise çevre şartlarıdır. Karakter gözünden bakılırsa onları böyle olmaya iten çevresel faktörlerdir. Iago'yu kendince hakettiği terfiyi alamaması, Macbeth'i cadıların kehaneti ve Lady Macbeth'in usulca iknası ve Edmund'u ise gayri meşru çocuk olarak dışlanması ve hor görülmesi bu yola iter.

Sonuç olarak, Shakespeare oyunlarının en önemli ve oyunun yönünü değiştiren karakterli olan Iago, Macbeth ve Edmund kendi adaletlerini kendileri sağlamaya çalışan, ve bunun için de karşıdakilere zarar vermekten çekinmeyen karakterlerdir. Ancak bu karakterlere kötü diyemeyiz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Kott, J., 1999. *Çağdaşımız Shakespeare*. 1. Basım. İstanbul: Mitos Boyut

Shakespeare, W., 2010. *Othello*. 3. Basım. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Shakespeare, W., 2013. *Kral Lear*. 4. Basım. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Shakespeare, W., 2016. *Macbeth*. 14. Basım. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Diğer Yayınlar

<http://www.nkfu.com/william-shakespeare-hayati/>

<http://www.timas.com.tr/yazarlar/william-shakespeare.aspx?harf=&list=1>

<http://oyuncusirin.blogcu.com/elizabeth-donemi/632267>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Othello>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Macbeth>

https://en.wikipedia.org/wiki/King_Lear

https://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_I_of_England

